

Flest lärare, flest akademiker

Eva Björklund

Fallfärdiga skolor, uruselt undervisningsmaterialet, utbredd korruption, 10.000 arbetslösa lärare och utbredd analfabetism, på landsbygden hela ca 42 procent. En miljon kunde varken läsa eller skriva och ytterligare en halv miljon var halvanalfabeter. Så var det före 1959. Redan i Sierra Maestra fick de som anslöt sig till gerillan lära sig läsa och skriva.

”Att vara bildad är det enda sättet att vara fri”

José Martí

1961 genomfördes en enastående alfabetiseringskampanj. 280.000 alfabetisörer, många tonåringar, deltog trots CIA:s terror och invasionsförsök. 22 december 1961 hade 707 000 människor lärt sig läsa och skriva och analfabetismen reducerats till 3,9 procent. Kuba var ”fritt från analfabetism”.

Utbildning för alla

Omedelbart började utbyggnaden av låg- och mellanstadieskolor. Sedan följde kampanjen ”sex års skolgång för alla vuxna”. Och vidare till högstadiet, och gymnasiet.

Sedan dess är all undervisning och läromedel gratis från förskola till universitet. Grundskolan är nioårig och obligatorisk. Över 90 procent går vidare till gymnasiet, och av dem över hälften till högskolor och universitet. Med vuxenutbildningens dryga 330.000 ägnar sig omkring en fjärdedel av hela befolkningen åt studier. 1959 fanns 3 universitet med 15.000 studenter, 2008 var de 750 000 på 65 universitet och högskolor. Var elfte kuban har akademisk examen. Per capita är det mer än något annat land. Kuba lägger 10 - 11 procent av BNP på utbildning, högst i världen. Finland som kommer närmast anslår 6 procent.

Barn med funktionshinder har tillgång till 427 specialskolor för ca 40.000 elever.

”Med pennan i skolan och med plogen på åkern”.

José Martí's tanke att kombinera studier och arbete låg till grund för utbyggnaden på 70-talet av högstadi- och gymnasieskolor på landsbygden med studier halva dagen och jordbruksarbete andra halvan. Så bidrog eleverna också till egen försörjning med grönsaker, rotfrukter och frukter. Principen infördes också i vanliga skolor i städerna, där eleverna tillbringade 45 dagar om året i jordbruksarbete. Med 90-talets stadsträdgårdsodling har även låg- och mellanstadieskolor fått egna odlingar intill skolan.

Från början fick barn i bergstrakterna långt till skolorna, eller måste gå på internat. Sedan 90-talet har 2.500 små skolor för upp till 10 elever 6-9 år blivit regel i bergstrakterna, med bostad för läraren i närheten. Undervisningen sker i B-skoleform, flera årskurser i samma klass.

Flest lärare, minsta klasserna

Liksom utvecklade länder har Kuba haft problem med högstadieskolorna. Det är svårt för elever i tidiga tonåren, i ett avgörande skede i den personliga utvecklingen, att vandra runt mellan olika lärare och ämnen. För lärarna är det tungt att jobba med flera olika och stora klasser varje dag. Många blir utbrända.

2002 inleddes försök med allsidiga klasslärare som följer högstadiegrupper om ca 15 elever genom de tre åren. Ett nytt utbildningsprogram för högstadielärare infördes med alla högstadieämnena utom utländska språk och gymnastik. Alla skolorna utrustades med datorer och klassrums-TV/video. Nu har detta system införts överallt. På låg- och mellanstadiet har heldagsomsorg införts och klasserna begränsats till 20 elever. Barnen tränas att arbeta tillsammans i grupper och stödjande varandra istället för att konkurrera.

Utbildning i världsklass

I FN-organet Unescos rapport Utbildning för alla (EFA) för 2005 lyfts Kuba, Kanada, Finland och Korea fram som högpresterande modeller för hög kvalitet. De kubanska eleverna nådde högsta poäng i språk och matematik och tog mindre tid på sig. Enligt den senaste rapporten från Unescos Latinamerikanska Laboratorium för kontroll av utbildningens kvalitet (LLECE) publicerad i juni 2008, låg Kuba bäst till bland de 17 nationer som granskats.